

## פרשת וישב

(ע"פ הרב מרדכי קמינצקי)

לעיתים קרובות, קשה מאוד להבחין בין מעשים עם כוונות טובות, לבין מעשים עם כוונות טובות מהולות באנוכיות.

בפרשת השבוע, אנחנו מוצאים שני סיפורים דומים, אולם למען האמת, הם מאוד שונים אחד מהשני, וסופם שונה בתכלית. תמר הייתה אשתו של ער, בנו של יהודה. כשהוא נפטר, נתן לה יהודה את אונן, בנו השני, לבעל. תמר ידעה שהיא מיועדת להיות אמה של זרעו של יהודה, שבסופו של תהליך יוליד את דוד המלך. אבל גם אונן נפטר, ויהודה סירב לתת לה את בנו האחרון שילדה. הנוהג היה אז, שכל זמן שהאלמנה אינה משוחררת לחלוטין ממשפחת הנפטר, אסור לה להתחתן למישהו מבחוץ. תמר התאוותה מאוד לזרעו של יהודה. היא כסתה את פניה, התלבשה כמו זונה, ופיתתה את יהודה עצמו. יהודה, שלא ידע מי היא היצאנית, הגיב בחלחלה כשנאמר לו שתמר נמצאת בהריון. "הוֹצִיאוּהָ וְתִשָּׁרֶף", פסק יהודה. תכניויה של תמר כמעט נהרסו. היא לעולם לא תוליד את הזרע שלה היא ציפתה.

גם לאשתו של פוטיפר היה חזון. היא חזתה בכוכבים שהיא ויוסף יולידו גדולה. היא ניסתה לפתות אותו. גם היא בקשה להגשים את החזון. אלא שיוסף סירב שוב ושוב. ובסוף הוא ברח, יחד עם חזוניה.

הרב ירוחם ליבוביץ מקשה שאלה רצינית: לשתי הנשים הללו היו חזיונות, ולמרות שהמתודולוגיה שלהן הייתה בלתי שגרתית, מדוע מעמדן כה שונה? תמר נחשבת כאשה צדיקה, שרצתה עד מאוד תינוק מיהודה, ומכירים אותה כאמה של מלכות בית דוד. ואולם, אשת פוטיפר נתפשת כאשה נואפת שניסתה לפתות את יוסף ואחר כך זרקה אותו לבית הסוהר. במה היא כל כך שונה מתמר?

הרב ברוך בר ליבוביץ התקשה מאוד למצוא חתן לבתו. כשתלמיד מצטיין קיבל את הצעת השידוך, הרב ברוך בר שמח עד מאוד. הוא הכיר את הבחור כתלמיד חכם וכאיש הגון. בזמן הזה, זמן האירוסין היה ארוך מאוד, והוא הציע לבחור להמשיך את לימודיו, בלי הפסקה, בעיר רחוקה.

לא ניתן לתאר את ההלם שפגע ברב ברוך בר, כשחודשיים מאוחר יותר הוא קיבל חבילה שבה השעון ומתנות אחרות, שהוא העניק לבחור בעת האירוסין. בפתק שהיה מצורף הודיע הבחור בצורה מתומצתת, שמסיבות אישיות, הוא נאלץ לוותר על השידוך. הכלה והוריה הרגישו כאילו עולמם חרב עליהם.

מספר שנים מאוחר יותר, קרא הרב ליבוביץ לשלושה מתלמידיו הקרובים לחזרו לפגישה אישית. "אני מבקש שתקראו את המכתב הזה, ותגידו לי אם זיהמתי אותו עם כאבי האיש." התלמידים קראו את המכתב ונעמדו בראת כבוד. קהילה רחוקה ביקשה המלצה למועמד לתפקיד של רב הקהילה. תלמיד החכם למד בקמניץ וביקש מהרב ליבוביץ מכתב המלצה. המועמד היה לא אחר מאשר הארוס לשעבר. הרב ליבוביץ כתב מכתב יפהפה, מלא בשבחים, אבל היה מודאג שאולי מרירותו האישית תעמעם את התשובה. לכן הוא קרא לשלושת תלמידיו המובחרים כדי שיאשרו אותה. הם הכירו את המקרה ונדהמו מהשבחים שכתב הרב.

רב ירוחם הסביר שלכל פעולה יש מבחן המגלה את הכוונות האמיתיות: הכישלון.

כשנכשלים, האם מסתכלים לשמים ואומרים: "ה', פעלתי בדרך שלי. נכשלתי. עכשיו, עליך לפעול." או האם צורחים ומקללים ואולי אפילו משחיתים והורסים? הרבה אנשים מתחילים משימות אצילות, אבל כשהם נכשלים מתעוררות נקמות דם אישיות.

תמר נכשלה, וכשיהודה גזר עליה את הדין בגלל הריונה שמחוץ למשפחה, היא לא סיבכה אותו בהאשמות. היא רק הראתה לו את שלושת הפריטים שהוא עזב אצלה ואמרה: "לְאִישׁ אֲשֶׁר אֱלֹהִים לֹא אָנֹכִי הָרָה וְהָאִמָּר הֶפֶר נָא לְמִי הַחֲתָמָה וְהַפְתִּילִים וְהַמָּטָה הָאֵלֶּה". למזלה, יהודה הודה במעשה, והיא ניצלה. בניה היו הסבים של דוד המלך.

חזונה של אשת פוטיפר היגיע לסופו כשיוסף ברח. היא יכלה לומר: "ה', ניסיתי להגשים את החלום, עכשיו, תפעל אתה." (ובאמת זה קרה, כשיוסף התחתן עם בתה!) אבל היא לא פעלה ככה. היא הגיבה בנקמה והאשימה אותו בצורה שקרית. יוסף נזרק לבית הסוהר. אשת פוטיפר לעולם מסומנת כמפתח המושחתת.

לעיתים, ניסיון הכישלון הורס את אצילות המשימה. רק אותם פעולות הניזונות מטוהר הכוונות אינן נפגעות. הן ממשיכות לשגשג בכבוד מול המצוקה. בסופו של דבר, הן מצליחות ואנחנו קוטפים את הפירות של אותה הצלחה לאורך ימים ושנים.